

הסיפור הקצר מאריך ימים

ישנם ברשת דפי פייסבוק אתרים אישיים וכתבי עת מקוונים, שנותנים מקום וכבוד לשירה ולסיפור הקצר, ואין ספק שקהל הקוראים תר אחריהם, מתחבר אליהם, לעתים משלם עבורם, ובעיקר קורא.

שנים רעות עוברות על שוק הספרות הישראלי ובעקבותיהן נקלע גם עולם הספרות לשנים שחורות מאוד. ההפרדה בין שני העולמות האלה אמורה להיות ברורה, אך בישראל ההבדלים הולכים ומיטשטשים. טשטוש הגבולות התחיל - כמו בכל תחום אחר שנכנע לפגעי הקפיטליזם - בכך שהציבו בראש רשתות הספרים הגדולות אנשי שיווק שהגיעו מעולמות חוקים מאוד מכל מה שהוא ספרות ותרבות. תוך שנים ספורות השליטו המאכערים הללו את מבצעי "ספרים על המשקל", 7 במאה, 4 במאה, שהביאו בסופו של דבר לא רק לקריסתו של סופרמרקט-הספרים הגדול הזה שהקימו (ראה סטימצקי), אלא גם לעיצוב מחדש של האופי האמנותי-טכני של הספרות העברית. הראשונה להיפגע היתה השירה. ספרי השירה הודרו ממדפי חנויות הספרים עד שכמעט אף לא ספר שירה אחד מוצג כראוי בחנויות האלה, ובכלל ספרי שירה כמעט אינם נמצאים בהן, מהסיבה הפשוטה שהם לא רכי-מכר. ההיעדרות הפיזית של ספרי השירה מהמדפים הובילה להנחה ש"אף אחד כבר לא קורא שירה". תהליך דומה חל גם על הז'אנר של הסיפור הקצר. הסברה הרווחת שהפיצו אותם סוכנים בורים היא שבישראל לא רק שלא אוהבים לקרוא סיפורים קצרים, אלא גם שזאת סוגה ספרותית נחותה, בעצם רק תחנת מעבר, מעין שדה אימונים, עד שיהיה הסופר בשל לשלב האמיתי הנכון של היצירה הספרותית: כתיבת רומן.

הוצאות הספרים בישראל אכן ממעטות להוציא קובצי סיפורים קצרים, בין אם מדובר באנתולוגיות של מספר כתבים ובין אם מדובר בקובץ סיפורים של כתוב אחד. כשהוצאה אמיצה דיה לתמוך ביוצר מסוים שבחר בז'אנר הסיפור הקצר - (ברוך כלל רק הוצאות קטנות יחסית, בעלות אג'נדה ספרותית ולא רק מסחרית) - יספידו כולם את הספר, ובכולם אני מתכוונת גם לאנשי המכירות וגם לאנשי ה"ספרות החדשה" הזאת שנצרה, ויחד יחכו ל"יצירתו האמיתית הבאה" של הכישרון החדש, לרומן המיוחל שיפציע, שהרי סיפור קצר זה רק בוסר.

זאת כמוכן תפיסה מעוותת שמעידה על חוסר הבנה בספרות. פגעי שוק הם לא סיבה לחסל ז'אנר ספרותי חשוב כל כך ולשוות לו קווי אופי שגויים. קורא אמיתי מכיר ומעריך את אמנות הסיפור הקצר, את המאפיינים המיוחדים שלו, ולא ירוץ להספיד ולקבור ז'אנר אוהב כל כך בעולם כולו. האם יעז מישוהו להספיד את סיפורי אלף לילה ולילה, את דקמרון, את ההצלחה של אליס מונרו ובשביס זינגר? ואצלנו, את אהבת הקוראים לאפרים קישון, אתגר קרת או אלכס אפשטיין? נכון, אולי קל יותר לכתוב סיפור קצר, בייחוד היום, כשכבר לא חייבים למצוא לו פואנטה. ונכון שבחיס הפוך לקלות המסימת של הכתיבה, קשה למצוא סיפורים קצרים טובים. אבל לא כך הדבר גם לגבי רומנים רבים?

יהיו מי שיגידו - אולי כל זה נכון אבל אי-אפשר ללכת אחורנית: חוק הספרים עבר, אבל היחס השלילי לסיפור הקצר כבר התקבע ומצבו

מעתה רק ילך ויתדרדר. אני לא מאמינה שכך הדבר. מספיק לברוק את תיבות האימייל של כתבי העת הפועלים היום בישראל, המלאות עד להתפקע. הן מלאות בסיפורים קצרים שנכתבים לא רק בידי סופרים מתחילים שמחפשים את דרכם, אלא גם בסיפורים פרי עטם של סופרים ותיקים, שנהנים לכתוב סיפורים קצרים ולהתמודד עם האתגר הסגנוני שהם מציבים. לא ייתכן שהשפע הזה שמציעים הכותבים לא יצביע על ביקוש מצד הקוראים. אלמלא הוצאות הספרים "המודפסות" היו מטרפדות את פרסומם של קובצי סיפורים קצרים, אני משוכנעת שקהל הקוראים והקונים של ספרים-מודפסים-על-נייר היה רב יותר. ולא צריך ללכת רחוק כדי להוכיח את טענתי זאת. מספיק לגשת לערוץ התקשורת הרחב ביותר של העולם שבו אנחנו חיים, קרי האינטרנט, ולראות את האינטראקציה המופלאה שקיימת בין כתבי הסיפור הקצר לבין קהל הקוראים הנאמן.

המרחב הווירטואלי, ולא רשימות רבי המכר המפוקפקות של רשתות השיווק, הוא המרד הנכון לבחינת נטיות לבם של הקוראים בימינו. ישנם ברשת דפי פייסבוק אתר

ים אישיים וכתבי עת מקוונים, שנותנים מקום וכבוד לשירה ולסיפור הקצר, ואין ספק שקהל הקוראים תר אחריהם, מתחבר אליהם, לעתים משלם עבורם, ובעיקר קורא.

באופן לא מפתיע, הסיפור הקצר מצא לו בית בחיקן החם של הוצאות הספרים הדיגיטליות. ההוצאות האלה הן שמאפשרות חופש ספרותי אמיתי, פלורליזם ושיח תרבותי. את ההוצאות האלה מנהלים אנשים צעירים, והן אינן כפופות לניצול הציני של הרשתות הגדולות שחונקות את ההוצאות ואת הסופרים גם יחד ומעוותות את הרגלי הקריאה.

מבחינה כלכלית יש הקלה גדולה משום החיסכון שבקניית נייר, הוצאות הדפוס, ההפצה ותשלומים לאנשי ביניים, כך שאפשר להתפנות להקשיב באמת לרחשי לבו של קהל הקוראים ולתת במה לכותבים מוכשרים. לדוגמה ההוצאות "אינדיבוק" ו"בוקסילה" החלו להוציא קובצי סיפורים, חלקם של סופר אחד וחלקם אסופות של כמה כותבים בנושא מסוים, זאת תחת שרביט המנצחים של עורכים מן השורה הראשונה. אני לא רואה בבית הזה שמעניקה הספרות הדיגיטלית לסיפור הקצר בית מחסה אם כי בית הבראה ומקוה שיותר ויותר נראה בישראל אנשים מצוידים בטבלט או בקינדרל קוראים ספרים איכותיים מקוריים וקלאסיקות נשכחות. הרי לספר טוב צריך שיהיו חיי נצח, ועל המדפים של החנויות הדיגיטליות מקומה של האיכות מובטח.

דורית שילה - דוקטור לספרות חוקרת ספרות ילדים. בישראל מ-2011 לאחר שהות של חמש-עשרה שנים בצרפת, שם לימדה ספרות עברית, מקרא ותרגום באוניברסיטאות שונות. כותבת ביקורת ספרות ומתרגמת פרוזה מצרפתית לעברית. סיפורים פרי עטה ראו אור במוסף 'תרבות וספרות' של 'הארץ', בכתב העת 'לספרות' הווי, בכתב העת הדיגיטלי 'אלכסון', ובאסופה הדיגיטלית 'ארונו לבר' (אינדיבוק).